

EUROPSKA UNIJA I NJEZINI TRGOVINSKI PARTNERI

Europska unija tijekom godina postupno se odmicala od proizvodnje proizvoda male vrijednosti koji zahtijevaju mnogo rada kako bi se specijalizirala za brendirane proizvode velike vrijednosti. S obzirom na otvorenost njezina gospodarstva, za Europsku uniju trgovina je od presudne važnosti. Kako bi uklonila trgovinske prepreke i ishodila jednake uvjete za svoje poslovne subjekte, Unija trenutačno pregovora o sklapanju niza sporazuma o slobodnoj trgovini. Europska unija je i osnivač i jedan od ključnih članova Svjetske trgovinske organizacije.

PRAVNA OSNOVA

Člankom 207. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) zajednička trgovinska politika postala je isključiva nadležnost Europske unije.

SREDIŠNJI POLOŽAJ EU-A

EU, Kina i SAD najveća su [svjetska gospodarstva](#), svako s udjelom od otprilike 16% svjetskog bruto domaćeg proizvoda (BDP). Zahvaljujući BDP-u od oko 13 bilijuna EUR i otvorenosti svoga tržišta, EU je imao središnju ulogu u oblikovanju globalnog trgovinskog sustava, među ostalim pružanjem potpore Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO). Gospodarska otvorenost donijela je znatne prednosti Europskoj uniji, uzimajući u obzir da više od 30 milijuna radnih mjesta u EU-u ovisi o vanjskoj trgovini te da se očekuje da će se svjetski gospodarski rast u sljedećih 15 godina u najvećoj mjeri generirati izvan Europe. Novi gospodarski akteri i tehnološke inovacije – ponajprije digitalizacija – uvelike su promijenili strukturu i obrasce međunarodne trgovine. Današnje globalno gospodarstvo iznimno je integrirano, a globalni lanci opskrbe u velikoj su mjeri zamijenili tradicionalnu trgovinu gotovim proizvodima.

Iako je globalna financijska kriza 2009. imala negativan učinak na gospodarske rezultate Unije, EU je uspio očuvati relativno jak položaj u trgovini robom i istovremeno ojačati svoju vodeću ulogu u trgovini uslugama. Pandemija bolesti COVID-19 globalno je usporila gospodarski rast i trgovinu te potaknula raspravu o vraćanju proizvodnje u Europu. Vraćanje proizvodnje vjerojatno će biti selektivno i samo u ključnim sektorima, pa se očekuje da će globalni lanci opskrbe i dalje biti od velike važnosti.

ULOGA EUROPSKE KOMISIJE I EUROPSKOG PARLAMENTA

Međunarodna trgovina bila je jedan od prvih sektora u kojem su države članice odlučile udružiti suverenitet. Europsku komisiju stoga su ovlastile da se u njihovo ime

bavi trgovinskim pitanjima, među ostalim i pregovorima o međunarodnim trgovinskim sporazumima. Drugim riječima, EU, djelujući kao jedinstvena cjelina, pregovara o bilateralnim i multilateralnim trgovinskim sporazumima u ime svih svojih država članica. Uspjesi koje je Unija postigla pred mehanizmom WTO-a za rješavanje sporova pokazuju njezinu sposobnost da u međunarodnim trgovinskim sporovima obrani svoj interes. Unija se koristi međunarodnim trgovinskim instrumentima i kako bi promovirala vlastite vrijednosti i politike, a svoje regulatorne prakse nastoji proširiti i na ostatak svijeta. Europska unija tradicionalno podržava otvoren i pravedan međunarodni trgovinski sustav.

Ulogu Europskog parlamenta ojačao je Ugovor iz Lisabona, zahvaljujući kojemu je Parlament u pitanjima trgovine i ulaganja postao suzakonodavac ravnopravan Vijeću. Ugovorom je Parlament dobio i aktivniju ulogu u pregovorima o međunarodnim trgovinskim sporazumima i njihovoj ratifikaciji jer je njegova suglasnost postala obavezna. Ipak, određeni elementi trgovinske politike i dalje su u nadležnosti država članica. Sud Europske unije objavio je 16. svibnja 2017. mišljenje u kojem je pojašnjena podjela nadležnosti između država članica i EU-a.

TRGOVINSKA POLITIKA I USMJERENJE

EU je nakon što je unutar WTO-a došlo do zastoja u multilateralnim pregovorima o Razvojnem programu iz Dohe morao pronaći alternativne načine kako bi zajamčio bolji pristup tržištima trećih zemalja. Stoga je uvedena nova generacija sveobuhvatnih sporazuma o slobodnoj trgovini koji ne uključuju samo ukidanje carina i trgovinu robom, nego i više od toga. Prvi takav sporazum nove generacije o slobodnoj trgovini potpisan je s Južnom Korejom, a službeno je stupio na snagu u prosincu 2015., nakon ratifikacije u Europskom parlamentu. Plodovi te nove politike vidljivi su iz niza sporazuma: Višestranog trgovinskog sporazuma EU-a i Perua, Kolumbije te (od 2017.) Ekvadora, privremeno na snazi od 2013., Sporazuma o pridruživanju sa zemljama Srednje Amerike, čiji se trgovinski stup privremeno primjenjuje od 2013. (s Hondurasom, Nikaragvom, Panamom, Kostarikom, El Salvadorom i Gvatemalom), Sveobuhvatnoga gospodarskog i trgovinskog sporazuma između EU-a i Kanade (CETA), koji se privremeno primjenjuje od rujna 2017., Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Singapura, koji je na snazi od kraja 2019., te Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Vijetnama, koji je na snazi od sredine 2020. Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Japanom stupio je na snagu 1. veljače 2019.

S obzirom na to da su pregovori s SAD-om o Transatlantskom partnerstvu za trgovinu i ulaganja (TTIP) obustavljeni 2016., EU je u međuvremenu naglasak stavio na sporazume sa SAD-om o specifičnim pitanjima, primjerice o carinama na industrijske proizvode i o procjeni usklađenosti. Pregovori o trgovinskom sporazumu s članovima osnivačima Mercosura dovršeni su 2019. i trenutačno je u postupku ratifikacija nacrtanog tog sporazuma. Pregovori o sveobuhvatnom i ambicioznom trgovinskom sporazumu s Novim Zelandom uspješno su zaključeni 30. lipnja 2022. EU je otvorio i pregovore o sporazumima o slobodnoj trgovini s Indonezijom, Tunisom, Filipinima i Australijom. Pregovori s Indijom ponovno su pokrenuti 2021., dok će se pregovori s Malezijom i Tajlandom nastaviti čim se za to stvore povoljni uvjeti.

Cilj strategije „Trgovina za sve” iz 2015. bila je trgovinska politika EU-a u kojoj promicanje rasta, stvaranja radnih mjesta i ulaganja nije nauštrb pravedne trgovine kojom se poštuju ljudska prava i okoliš, a u njoj se pozvalo i na revitalizaciju i reformu WTO-a. Komisija je u veljači 2021. predstavila svoju „[reviziju trgovinske politike](#)” (TPR) naslovljenu „Otvorena, održiva i odlučna trgovinska politika” kojom bi se trebao utvrditi smjer trgovinske politike u razdoblju do 2030. Taj dokument, koji slijedi strategiju „Trgovina za sve” iz 2015., odražava geopolitičke promjene koje su se od tada dogodile i njime se u pojmovnik trgovinske politike, uz već dobro poznate „pravednost” i „održivost”, uvode i novi pojmovi kao što su „asertivnost” i „otpornost”. Njegova je namjera uspostaviti trgovinsku politiku koja je spremna odgovoriti na trenutačne izazove i omogućiti zelenu i digitalnu tranziciju s pomoću „otvorene strateške autonomije”.

GLAVNI TRGOVINSKI PARTNERI EU-A

Europska unija najveći je izvoznik robe i usluga na svijetu, a i sama je najveće izvozno tržište za oko [80 zemalja](#). Kina je 2020. od SAD-a preuzela položaj glavnog partnera EU-a u trgovini robom. Njezin ukupni udio 2021. bio je 16,2 %, dok je udio SAD-a bio 14,7 %. Nakon povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz EU-a, ta je zemlja postala treći po veličini partner u trgovini robom, s udjelom od 10,0 % ukupne trgovine robom. Ostali važni trgovinski partneri u području robe su Švicarska (6,5 %), Rusija (5,9 %), Turska (3,7 %), Norveška (3,1 %), Japan (2,9 %), Južna Koreja (2,5 %) te Indija (2,1 %).^[1]

Kad je riječ o trgovini uslugama, [glavni trgovinski partner EU-a je SAD](#), a slijede ga Ujedinjena Kraljevina i Švicarska.

Međunarodna trgovina robom uvelike je smanjena 2020. zbog pandemije bolesti COVID-19, uključujući trgovinu Unije s njezinim glavnim trgovinskim partnerima. Neopravdan i ničim izazvan rat Rusije protiv Ukrajine utjecao je na tržišta energije i hrane. [Zemlje EU-a blisko koordiniraju mjere](#) za rješavanje pitanja porasta cijena i nestašice u opskrbi.

ULAGANJA

EU je najveći svjetski ulagač i važan primatelj izravnih stranih ulaganja. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona 2009. proširila se isključiva nadležnost EU-a u području međunarodne trgovine, koja sada obuhvaća i izravna strana ulaganja. Kako bi pojasnila granice svoje nadležnosti za ulaganja, Komisija je od Suda Europske unije zatražila mišljenje o Sporazumu o slobodnoj trgovini između EU-a i Singapura. Sud je u mišljenju koje je izdao 2017. potvrdio da je većina aspekata izravnih stranih ulaganja u nadležnosti EU-a, uz neke iznimke, koje se odnose osobito na rješavanje sporova.

Udio izravnih stranih ulaganja na svjetskoj razini 2020. godine (%)

Zemlja	Ulazna ulaganja	Izlazna ulaganja
EU	21,7 %	26,9 %
SAD	26,1 %	20,7 %

[1]Izvor: Europska komisija: [Glavni trgovinski partneri 2021. – trgovinska statistika](#).

Kina	4,6 %	6,0 %
Kanada	2,7 %	5,0 %
Japan	0,6 %	5,1 %
UK	5,3 %	5,2 %

Izvor: Izračun Glavne uprave Europskog parlamenta za vanjsku politiku Unije, na temelju brojčanih podataka Europske komisije/Eurostata.

EU je u prosincu 2020. načelno zaključio pregovore o Sveobuhvatnom sporazumu o ulaganjima s Kinom, koji još nije ratificiran. Potrebno je ratificirati i sporazume o zaštiti ulaganja sa Singapurom i Vijetnamom. EU je također započeo pregovore o sporazumu o ulaganju s Mjanmarom te će razmotriti mogućnost pokretanja sličnih pregovora s Tajvanom i Hong Kongom. Pregovori s Iranom razmotrit će se nakon njegova pristupanja WTO-u. Europska unija zaključila je u prosincu 2020. i Sporazum o trgovini i suradnji s Ujedinjenom Kraljevinom, za koji je Europski parlament suglasnost dao u svibnju 2021. Sporazumom između EU-a i Ujedinjene Kraljevine predviđena je nulta stopa carine za trgovinu robom, a njime su obuhvaćena i ulaganja te još neka druga područja.

Wolfgang Iglér
09/2022

